

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentului:	
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . .	5 fl.— cr.
" " " " " 1/2 anu . . .	2 " 50 "
Pentru Romani'a si strainatate pe anu . . .	7 " — "
" " " " " 1/2 " 3 " 50 "	

Pretiuu insertiunilor:	
Pentru publicatiunile de trei ori ce contieniu cam 150 cuvinte	3 fl., pana la 200 cuvinte
	4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.

Corespondintiele sè se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogic-teologic, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.

Invitare la abonamentu

pentru

„BISERIC'A si SCOL'A“

pe anulu 1879.

Pretiuu abonamentului remane si pentru viitoriu celu de mai nainte, adeca:

Pentru Austro-Ungaria 5 fl. v. a. pe anu, si 2 fl. 50 cr. pe diumatate de anu.

Pentru Romania si strainatate 7 fl. v. a. pe anu, si 3 fl. 50 cr. pe diumatate de anu.

Abonamentele se potu face mai cu inlesnire prin asemnatiuni postale.

Rugamu dara pe on. abonenti vechi câtu si pe cei noi se-si insinue de timpuriu abonamintele lor, ca se nu intrerupemu espedierea fóiei si se ne putemu orientá in privinti'a tiparierei esemplarielor.

Redactiunea.

Care se fia missiunea preotimei in timpulu de facia?

Nici odata nu a fostu momentulu mai oportunu, ca se ne intrebamu de missiunea preotimei, decâtu momentulu de facia. Acést'a ni-o spune positiunea morala a societatii moderne!

In adeveru, preotimea jóca unu rolu fórtu insemnatu in istori'a culturei si a civilizatiunei omenesci. Istori'a tuturor popóreloru antice, a Indieniloru, Egipteniloru, Persiloru, Greciloru si Romaniloru, probéza in modu evidentu influinti'a mare, ce a avutu preotimea in vietí'a sociala si politica a popóreloru.

Dirigatori'a preotiésca in sa nu erá asemenea la tóte popórele. Ea se regulá de influintiele climatice, locale si de gradulu de cultura alu fiacarui poporu. In statele primitive, precum in Egiptu, preotii nu erau

numai servitorii religiunei, ci totodata depositarulu si promovatorii culturei si ai civilizatiunei in genere. In adeveru, monumentele hieroglifice descoperite in timpulu mai din urma, vorbescu faptime de recunoscinti'a, ce omenimea detoresce preotimei egiptene!

La Greci si Romani terenulu de activitate alu preotiloru erá mai angustu. Aici, ei nu aveau nici o influintia in cultivarea sciintieloru si in trebile statului; tóta activitatea lor se reportá la celebrarea sacrificieloru si a ceremonieloru religióse. Ér la judei, o natiune cu institutiuni curatu teocratice, preotimea avea unu terenu fórtu vastu. Seminti'a lui Levi figuréza pretutindenea in fruntea natiunei judaice. Levitii nu numai seversiau ceremoniele religióse, ci si legile politice si civile erau tóte fapt'a lor.

Daca astfelu erá positiunea si rolulu preotimei in societatea omenésca inainte de crestinismu, se vedemu acuma, care se fie positiunea si rolulu ei in societatea crestina? A predicá evangeli'a lui Cristosu, a desteptá, intemeiá si consolidá viéti'a religiósa morala la tóte natiunile idololatre, cu unu cuventu a convertí la crestinismu pre toti ómenii, éta missiunea preotimei in secolii primari ai crestinismului! Acést'a propriaminte e si missiunea preotimei de astadi! De câteori preotimea scapase din vedere acést'a misiune, ori a confundat'o cu tendintiele politice, ea totdeuna s'a departatu de la scopulu ei sublimu. Marea missiune a preotimei in timpulu de facia este: educatiunea religiósa. Ea trebuie se fie scopulu functiunei preotiesci, ér cultur'a, politic'a si sciinti'a numai mijlócele pentru ajungerea acestui scopu.

Odinióra, candu religiunea se numiá: „fric'a lui Ddieu“ „legatur'a cu Ddieu“, séu candu ea se cuprindea in adorarea puteriloru elementare a-le naturei, simtiemintulu religiosu se manifestá cu prisosintia in tóte impregiurarile vietii omenesci, si preotimea nu avea decâtu se dee spresiune acelu simtiemintu puternicu care viiá atunci in spiritulu ómeniloru. Ea nu putea fi in grigita de locu pentru lips'a de religiositate. Ómenii fiindu mai apropiati de

inceputulu loru, de creatiune, au simtitu pôte mai multu raportulu loru cu fiinti'a creatóre, cu Ddieu, de aceea si simtiulu loru religiosu erá mai puternicu, viéti'a religiosa mai esemplara. Spiritulu timpului erá cu adeveratu spiritulu religiositatii!

Astadi insa, in faci'a progreselor civilisatiunei si a culturai omenesci lucrulu sta altecum. Omulu crediendu-se stapanu peste puterile naturei, pe care mai nainte le adorá cu respectu si cu temere, legaturile sale cu fiinti'a suprema incepu a slabi din ce in ce mai multu, pentru cá elu nu simte ca mai nainte presinti'a lui Ddieu in elementele ce-lu incungiura. Religiositatea lipsesce cu deseversire ómeniloru; ici colea, d'abia aflamu câte unu omu religiosu, cu fric'a lui Ddieu; incátu secolulu de astadi, care se dice a-lu luminiloru, secolulu civilisatiunei, mai nimeritu l'am puté numí secolulu ireligiositatii. Da! Spiritulu civilisatiunei trebuie reformatu, trebuie se-i damu directiune religiósá. Éta problem'a ce preotimea trebuie se-o resólve astadi! Germinale religiunei, din care se desvolta spiritulu religiosu, n'a peritu si nici va perí pana va sustá genulu omenescu! Simtiulu religiosu a fostu, si va fi eternu in omu; poporu fora religiune n'a existatu nici odata.

Daca totusi observamu lips'a de religiune si religiositate la cutare persóna séu poporu, acést'a nu va se insemne, cá ele lipsescu in genere, cum le place unora se créda, ci cá cultivarea simtiului religiosu este gresita séu chiar negligata. In astfelu de impregiurare, este naturalu, preotulu nu pôte figurá ca reprezentantele religiunei, elu trebuie se se faca reformatorulu si regeneraturulu ei. Simtiemintulu religiosu tempitu in omu trebuie se-lu destepte, se-lu reinvie, ca se predomine intréga fiinti'a omului, si astfelu se produca in elu spiritulu religiositatii. Acést'a este oper'a educatorului religiosu, este oper'a preotului.

Scopulu educatiunei religiósé, precum amintiram, este desteptarea simtiului religiosu si transformarea lui in spiritulu religiosu. In scopulu acést'a n'avemu d'a predicá sciinti'a, nu avemu necesitate ca se instrumu mintea, ci ca se cultivamu inim'a! Fora cultur'a inimei omulu civilisatu nu e decâtu celu mai astutu si celu mai crudu din animale! Dica filosofii materialisti, ce vor voi, pana candu omulu va atentá la viéti'a omului, pana atunci civilisatiunea este o barbaria si nu civilisatiune! Cultur'a inimei a avutu totdeuna rolulu celu mai mare in independinti'a si libertatea popórelor, in marirea, prosperitatea si durat'a statelor. Prin puritatea moravurilor, popórele mici au fundatu state putinte, precandu, prin depravarea loru, imperiuri mari au cadutu din vechi'a loru marire in debilitate si umilire. Acést'a probéza pana la evidentiá cá cultur'a mintii este inferióra culturai inimei! In adeveru studiandu istori'a, vedemu cu mirare, cá la tóte popórele si in toti timpii progresulu coruptiunei a mersu paralelu cu progresulu sciintielor. In Babilonia, in Egipetu, Aten'a si Roma, coruptiunea care a

adusu caderea, n'a fostu nici odata mai mare, ca in timpulu, in care sciintiele si artele au fostu mai in flóre. Si óre instructiunea se fia caus'a depravarei moravurilor? Nu, caus'a coruptiunei nu pôte fi cultur'a mintii, ci lips'a de cultur'a inimei, lips'a educatiunei religiósé! Cultur'a intelectuala nu corumpe bunele moravuri, insa ea nu e in stare se resiste pasiuniloru degradante, daca nu e completata prin educatiunea religiósá, prin cultur'a inimei!

Mijlócele prin cari se ajunge, si se realizéza educatiunea religiósá sunt doue: ideile religiósé si icónele séu esemplele religiósé. Cele d'antaiu, emanandu din spiritulu omului se adreséza éراسi spiritului. Ele influintiéza asupra spiritului si asupra inimei deopotriva. Si pana candu omulu va fi omu, reproducerea loru in sufletulu lui va desteptá in elu consciinti'a demnitatii sale, si pururea vor lucrá pentru formarea si intarirea spiritului religiosu intr'ensulu. Cine se nu fie petruncu óre de unu simtiementu nobilu si gloriosu, candu ideia de Ddieu stralucesce in sufletulu lui? Cine se nu véda glorificarea sa, candu simte tipulu lui Ddieu in sufletulu seu? Si cine se nu simtia grandórea si sublimitatea momentului, candu pôte dice, cá Ddieu se afla intr'ensulu, si elu in Ddieu? Aceste sunt cu adeveratu momintele prin cari se destépta simtiulu religiosu, se forméza si se cultiva spiritulu religiosu!

Alu doilea mijlocu puternicu in educatiunea religiósá sunt icónele séu esemplele de religiositate. Privirea obiectelor si a operelor frumóse destépta in omu simtiementu in respectulu frumosulu. Productiunile artistice cu privire la acestu simtiementu sunt intoemai ca nutrementulu pentru corp; contemplarea loru lu-produce, si potentiaza succesive, pana se transforma in asia numitulu gustu esteticu. In urmare, daca productiunile de arta a-le unui Michaelu Angelo, Rafaelu si alti artisti nemuritori, sunt operele, in cari simtiementulu frumosulu si-afla totdeuna nutrementulu seu; apoi, in respectulu religiosu, patriarhii, profetii, santii, apostolii, santii martiri, aceste figuri maretie de credintiá si religiositate, sunt icónele, modelele, cari contribuescu in mesura considerabila la desteptarea si promovarea simtiului religiosu. Dar apoi, ce se dicemu despre modelulu modelelor, idealulu omenimei, despre Iisus Christosu? idealulu, care mai multu decâtu toti inriuresce asupra vietii religiósé a ómeniloru. Cine nu se va simtí atinsu la privirea acestui idealu maretii? In adeveru numai inimile celea impetrite in reutati, din cari s'a stinsu tóta schintei'a de simtiementu nobilu, cáci unde se afla cátu de pucinu simtiu curatu, inim'a omului tresalta la privirea lui, simtiulu religiosu incepe a-se desteptá, si a se transformá in spiritulu religiosu.

Astfelu de icóne séu modele de religiositate, trebuie se fie preotimea astadi, daca voiesce seriusu cultivarea spiritului religiosu in poporu. Cuventulu se adreséza la minte, ér icón'a, séu fapt'a vorbesce la inima; apoi religiositatea se tiene in domeniulu inimei!

De aceea dice si apostolul Pavelu lui Timoteiu: Fii modelu credintiosiloru, si lui Titu: Intru tóte insuti pre tine te da modelu de fapte bune.

Insemnatatea frumóselorú icóne séu esemple de religiositate pentru producerea si cultivarea simtiului religiosu in poporu, o accentuaza cu multa profunditate P. S. S. Episcopulu Ioanu in pastoral'a sa de anulu nou adresata in specialu preotimei eparchiale. „Sunt preoti, dice Preasantitulu Episcopu, cari au slabitiunea d'a nu cercetá biseríc'a regulatu, si candu o cercetéza o cercetéza d'a face servitiulu divinu in fag'a mare, totu sarindu si prescurtandu. Altii érași functionéza la altariulu Domnului fora seriositate si pietate, adeca fora simtiulu de evlavie, ce trebue se-lu aiba totu crestinulu, cu atátu mai multu preotulu, care trebue se fie modelu de credintia si pietate, dupa dis'a scripturei: Asia se lumineze lumin'a vóstra inaintea ómenilorú, ca vedíendu faptele vóstre celea bune, se prea marésca pre Tatalu vostru celu din ceriuri. Din aceste mominte grave de religiositate Preasanti'a sa da apoi urmatórele consilii pastorale preotiloru: „Tieneti servitiulu divinu in biserici regulatu, si dupa tipicu, indepliniti tóte functiunile religióse cu pietatea ce se cere dela preotu; ér dupa terminarea servitiului divinu in dumineci si serbatori, tieneti poporulu cuventari instructive si morale, fia ele la inceputu cátu de simple, dar se fie esite din minte drepta si inima curata, tientindu la luminarea mintii si nobilitarea inimei poporeniloru“.

In aceste se cuprinde marea missiune a preotiloru in timpul de astadi! Esemplele lorú de religiositate sunt icónele care vor inspirá poporulu simtiementele frumosului si sublimului, facandu-lu moralu si religiosu in totu cuprinsulu cuventului!

Restaurarea sínódelorú si comitetelorú protopresbiterali.

Principiulu fundamentalu in fiecare constitutiune este, ca poporulu se-se guverneze prin sene, astfeliu, precum pretindu necesitátile lui. Fiecare membru alu societátii se fie chiamatu a-si dá votulu seu acolo, unde se tractéza de interesele sale. Acestu principiu insemnatu, propagatu in lume de religiunea crestina, se recunósce de toti barbatii mari de singurulu principiu capace a dá societátii omenesci base solide in desvoltare. Conscia acestui principiu biseríc'a nóstra a combatutu in toti timpii si din tóte puterile aglomerarea unei puteri pré mari in manile unui individu sén alu unei clase. Ea a nimicitu aceea teoria basata pe prejudetie, dupa carea majoritatea omenimei, mass'a cea mare a poporulu erá pusa sub unu tutoratu, sub o epitropia a cutárei clase privilegiate. Adevératu, cà a fost timpu, cand si biseríc'a gemea sub jugulu celu greu alu absolutismului. Acestu absolutismu a fost produsu mai cu séma de vitregitatea timpuriloru de trista memoria, si mai cu séma de mana streina.

Tesaurulu celu mai scumpu alu omenimei a fost totdeun'a libertatea. Pentru libertate au cursu multe siróie de sange in decursulu secliloru. Cu tóte acestea. se pare, cà cu nimicu nu s'a facutu mai multu abusu, ca chiar cu acésta conditiune de viétia, dupa carea s'a luptatu omenimea atátu de multu, Abusulu, de care amintimu a provenitu inse mai totdeun'a din impregiurarea, cà o mare parte din omenime n'a esericiatu cu deplina conscientiositate drepturile date de constitutiune, si séu s'a lasatu sedusa de influinti'a cutarei clase, séu nu si-a preceputu drepturile, ce-i competu dupa lege.

Ori ce constitutiune liberala pretinde decentralizarea si impartirea puterii. Elementele, din cari se compune societatea, devinu autonóme, sunt chiamate a-si regulá incesi afacerile lorú, ér elementelorú superióre le compete mai multu numai unu dreptu de controla, o inspectiune si ingrigire, ca elementele inferióre se-si indeplinésca afacerile lorú cu deplina scumpetate. Indata ce inse aceste elemente nu sciú usá de drepturile date lorú de constitutiune, se ivesce in intréga societatea o incurcatura si confusiune. Intregu aparatulu constitutionalu este in unu astfeliu de casu in disordine, si societatea suferé. Elementelorú superióre li se impune o sarcina mai grea, decâtu potú purtá umerii lorú. Ele decidu in multe casuri póteca reu informate, si fara deplina cunoscintia de cauza. Daca comitu elementele superióre in o astfeliu de situatiune gresiele, si daca nu potú luá unu aventu mai insemnatu, séu daca stagnéza chiar in activitatea lorú, atunci vin'a pentru tóte acestea o pórtá cei de jos, acei'a, cari n'au sciutu se fie la inaltimea missiunei lorú, cand au fost chiamati a esericiá drepturile date de constitutiune.

Judecandu dupa rezultatele obtienute, se pare, cà nici unulu din elementele constitutive ale bisericei nóstre, normate de statutulu organicu, nu a fost mai nenorocosu in activitatea sa, decât protopresviteratulú. Nu invinuimu pe nimenea pentru acésta stare. Potú fi multe cauzele, din cari provine. Cea mai insemnata este inse de siguru impregiurarea, cà n'amu dispusu inca de timpul necesariu spre a ne pregatí de ajunsu in scól'a practica pentru viétia constitutionala.

Acum intrámu inse in protopresviteratu intr'unu nou periodu. Acum se restauréza in sensulu legii sínódele si comitetele protopresviterali. Clerulu si poporulu din intréga provinci'a metropolitana este chiamatu de nou la urna spre a se dechiará asupra individilorú, caror'a voiesce a le incredintiá destinele protopresviteratului.

Sunt multe agendele, ce le concrede legea nóstra fundamentala acestorú doué foruri. Statutulu organicu reasuma activitatea sínodului protopresviteralu in §-lu 50 in patru puncte. Daca privimu preste aceste patru puncte, vedemu, cà ele punu pe umerii sínodului protopresviteralu urmatórele agende: 1) obiectele economico-bisericesci, scolari si fundationali privitórie la protopresviteratu; 2) alegerea protopres-

viterului, a membrilor scaunului protopresviteralu, a profesorilor si invetiatorilor pentru scóele tractuali si prezentarea actului de alegere la consistoriulu eparchialu; 3) inaintarea trebei scolare din protopresviteratu; 4) nesuinti'a pentru sustinerea védiei si autonomiei bisericesci.

Aceste agende s'au indeplinitu pana aci numai in parte. Cu deosebire inse a fost pré pucinu obiectu de discussiune caus'a scolara. Acésta impregiurare tradéza o mare apatia, o apatia, carea nu are inse nici cea mai mica ratiune. Acésta apatia nu insemnéza nimicu mai multu, decâtu cà dóra inca nu ne am deprinsu, séu inca nu amu pututu invetiá, se apretiuimu valórea asociárii muncei si a capitalului intru desvoltarea nóstra. Chiar in acésta privintia inse ne pune constitutiunea nóstra la dispusetiune unu avantaju fórte insemnatu. Ea ne grupéza in societati si corporatiuni mai mici, si in societati si corporatiuni mai mari, cu scopu, ca ceea ce nu putemu face mai pucini, se fimu in stare a face mai multi. Pana acum inse ne amu folositu pré pucinu de avantagele, ce ni-le dau institutiunile nóstre positive in acésta privintia. Nu este dara nici decât consultu a ne aretá indiferenti facia de ele, si astfelu a le condemná mai nainte de a fi probatu a vietui' dupa ele, si mai nainte de a ne fi convinsu despre valórea lor.

Este in genere cunoscutu, cà nu avem scóele de ajunsu. Ba in diecesele Aradu si Caransebesiu nu avem nici macar o singura scóla media. Sub astfelu de impregiurári mass'a cea mare a fiiloru poporului nostru nu are unde se-si cascade o cultura superióra, ér cei pucini, cari voiescu se invetie mai departe, dupa ce si-terminéza studiulu in scól'a elementara, sunt dati in grati'a si disgrati'a streiniloru. Crearea de scóele medie este dupa noi chiamarea protopresviteratoru. Ele trebuie se ia in mana iniciativ'a, se desbata caus'a, se caute a aflá medilócele, si apoi eparchi'a inca nu le va denegá concursulu ei. Numai pre o astfelu de cale ne vomu puté creá numerulu necesariu de scóele de acésta natura. Altfeliu ne vomu mai vedé de multe ori in acelu circulu vitiosu, in care se aflá sinodulu eparchialu aradanu din anulu 1877, cand se ocupá de crearea de scóele medie. Cand apelámu la protopresviteratu, si-lu invitámu a creá scóele medie, scóele civile, reale séu gimnasie pentru cultivarea poporului nostru, nu preindemu unu lucru, ce trece preste puterea lui. Cunóscemu unu casu, carele ne dovedesce pana la evidintia, cà acést'a este posibilu. Pana mai la anulu 1848 erá in Brasiovu o singura scolutia romanésca, unde functioná ca invetiatoriu crasniculu bisericeii. Astadi atragu admiratiunea tuturoru romaniloru scóelele nostre din Brasiovu. Ti-se umple inim'a de bucuria, cand vedi acestu foculariu de cultura, acestu Sionu romanescu cu unu gimnasiu completu, scóla reala, scóla comerciala, scóla normala, scóele de fete si o scóla pentru meseriasi.

Este adevératu, cà la sustinerea acestoru scóele s'au contribuitu din multe párti. Merítulu celu mare

in crearea acestoru scóele este inse fara indoiéla alu protopresviteratului, séu mai bine disu alu protopresviterului de odinóra alu Brasiovului, Jo an P o p a s u, alu P. S. S., actualulu episcopu alu Caransebesiului.

Protopresviteratulu este dara chiamatu a luá iniciativ'a, si suntem siguri, niminea nu-i va denegá ajutoriulu, cum nu l'a denegatu nici gimnasiulu din Brasiovu, nici celu din Bradu, cand acést'a veni de doue ori in periclu.

Este mare rol'a ce o da constitutiunea nóstra protopresviteratoru. Ele sunt chiamate a creá fonduri, a ingrigí de parochie si scóele rurale mai serace; ele au missiunea de a infiinti'a scóele tractuali si a tractá cestiuini de valóre in administratiunea bisericeésca si scolara, pentru ca pe bas'a concluseru luate de protopresviterate se póta tractá si decide in modulu celu mai bunu si conform necessitatiloru poporului sínódele eparchiale si congresulu nationalu, si altele multe. Tóte acestea cadu in mare parte pe umerii sínódeloru si comiteteloru protopresviterali.

Acést'a ne a indemnatu a atrage atentiunea asupra acestoru doue corporatiuni. Acést'a ne face se invitámu pre cei chiamati a ingrigí, ca la restaurarea, ce se intempla acum, se ingrigéscu, ca ele se-compuna din membri cei mai demni ai clerului si poporului nostru. Numai astfelu sperámu, cà se voru delaturá multe lacune, ce se obsrvéza astadi in organismulu bisericeii nóstre. Este frmósa constitutiunea nóstra, este scumpu tesauru pentru unu poporu libertatea constitutionala. Ea ne va fi inse numai atunci de folosu, cand factorii angagiati la lucru si-voru scí impliní detorinti'a.

Parastasulu pentru Elena Ghib'a Birt'a.

Se apropiia diu'a de ¹³/₂₅ Ianuariu, diu'a mortii fericeii fundatórie Elen'a Ghib'a Birt'a. In acésta di, séu in Duminec'a ce urméza nemidilocitu sunt invitate conform circulariului episcopescu de datulu 27 Decembre 1877. Nro 236, si conform unei decisiuni a sinodului eparchialu din anulu trecut, tóte bisericile din cele patru comitate: Aradu, Bihoru, Bichisiu si Cianadu, asupr'a caror'a se estindu binefacerile fundatiunei Birt'a, a tiené parastase pentru sufletulu fericeii fundatórie, si alu sfatuióriuului ei Ioan Popoviciu. Totu in circulariulu amintitu se invita onorat'a preotime „a tiené cuventári ocasionali, desfasiurandu celoru presentu bunatátile acestei fundatiuni, si aretandu in ce modu si-potu ómenii eternisá memori'a si pomenirea lor.“ Standu lucrulu astfelu, credemu, cà facemu unu servitiu, publicandu mai la vale o astfelu de cuventare ocasionala, trimésa noua de unu venerabilu preotu, in carea se schitiéza pe scurtu datele biografice din viéti'a fundatóriei si a sfatuióriuului ei, date, pe cari dlu autoriu le cunóscu din esperienti'a sa propria.

Recunoscinti'a merítulu si a fapteloru bune s'a privitu in toti timpii de virtute. Este unu lucru maretiu a admirá virtutile altor'a. Acést'a ne indémna si pe noi a ne incordá puterile, de cari dispunemu, si a face virtuti. Iéta aci valórea cea mare a dilei in carea celebrámu amintirea fericeii fundatórie. Aducendu-ne aminte de dens'a, ni se punu inaintea ochiloru doue avantage, si anume: pe de o parte ne implinimu o stricta detorintia catra dens'a pentru merítulu

celu mare, ce-lu are pentru natiune, ér pe de alt'a dâmu anu indemnu tuturoru acelora' din noi, cari se afla in o stare mai buna, ca se seversiesca si ei astfelu de fapte.

Erá unu timpu, cand poporulu nostru din Ungari'a si Transilvani'a nu avea nici o fundatiune. Astadi multiemita ceriului, situatiunea s'a schimbatu, si fundatiunile cu mentiunea de a ajutá tinerimea nóstra la studie incepu a se inmultí. Ele se voru inmultí inse in mesura si mai mare atunci, cand ómennii se voru convinge, cá astfelu de fapte si-afla recunoscintia in corpulu natiunei.

Veniti, se dâmu deci cu totii tributulu, ce-lu detorimu p'fei fundatòrie pentru fap'ta ei cea marétia, si se inaltiâmu rugatiuni catra parintele cerescu pentru odichn'a sufletului ei.

Cuventare la parastasulu pentru fericit'a Elen'a Ghib'a Birt'a

„Fericiti cei milostivi, cá acei'a se voru milui“ (Mat. c. 5. v. 7.)

„Intre tóte faptele bune, ce infrumzetiéza pre omu, nici un'a nu este atátu de nobila, atátu de strelucita, si atátu de crestinésca ca milosteni'a. Intrens'a se aréta mai cu séma, încátu ne amu emancipatu de egoismu, încátu scimu pretiu' pe de aprópele nostru, si încátu ne pricepemu chiamarea nóstra in lume. Celu ce imparte din averea sa, si cu dens'a alina durerile seracului si ale veduvei, ajuta instituttele filantropice, acel'a inca aici in viétia semte bucuri'a cerésca, carea o semtiescu dreptii intru imperati'a lui Ddiu; ér cand va vení dreptulu judecatoriu pre norii ceriului, ca se judece lumea, mai vertosu acésta fapta o va luá in socotintia, si pre toti acei'a, cari o au facutu, ii-va introduce in imperati'a ceriului, ér pre cei ce n'au avutu compatimire cu seraculu si lipsitulu, ci dandu-le Ddiu avere, o au risipitu acést'a in petreceri si desmierdári, ii-va atungá intru intunereculu celu mai din afara. O alta parte insemnata a milosteniei, a acestei virtuti crestinesci, este cá printrens'a ne cascigámu unu renume bunu, carele trece cu lauda din generatiune in generatiune, si fericitu este acel'a, pe carele pentru faptele sale maretie lu-binecuventa posteritatea.

Astadi, iubiti ascultatori, ne amu adunatu in biserica, si am seversitu o functiune religiósá, ce o numimu parastasu. Pentru cine s'a tîenutu acestu parastasu? Pentru doi individi, cari condusi de semtieminte crestine au implinitu acésta detorintia atátu de recomandata si impusa de sant'a Evangelia a lui Jisus Christos. Cine au fost acesti doi individi? Au fost fericit'a Elen'a Ghib'a Birt'a, si neuitatulu advocatu si directoru alu preparandiei romane ortodoxe din Arad, Joan Popovicu, ambii repozati in Dómnulu inca la anulu 1864. Dar ce fapta atátu de laudabila si atátu de insemnata au facutu ei, de pentru fericit'a amintire a loru ne amu adunatu astadi in sant'a biserica, si amu ridicatu rugatiuni catra Tatalu cerescu pentru sufletele loru? Ce au facutu ei, de astadi nu numai noi, ci tóte bisericile ortodoxe din comitatele Aradu, Bihoru, Bichisiu si Cianadu serbéza amintirea loru, si seversiescu rugatiuni pentru sufletele loru? Ei au facutu o fapta marétia, o fapta nobila si démna de imitatu, o fapta de mare valóre si de mare folosu pentru toti romanii, o fapta, ca carea in pârtille acestea numai fericitul Pappi mai facuse pe la anulu 1841. Elen'a Birt'a lasá prin testamentu la sfatulu advocatului Joan Popovicu o fundatiune de 48,000 florini, din a càroru interese sè-se imparta stipendie de câte 200 de florini la studentii seraci si cu purtare buna, dar lipsiti de midilócele necesari, spre a-si puté cascigá o cultura mai inalta. O ce esemplu maretiu au lasatu ei dupa sine! O ce binefacere au reversatu ei preste fii romanilor! Binecuventatu va fi numele Elenei Birt'a si alu lui Ioan Popovicu la romanii ortodocsi, nu numai la cei din amintitele patru comitate, ci la tóta pos-

teritatea nóstra din generatiune in generatiune, cáci au adusu pe altariulu natiunei romane jertfa pururia ardietòria si luminanda, ca se ardia, ca o ardere de bunu mirosu, si se lumineze intre fii romaniloru din seclu in seclu.

Dupace am amintitu acésta fapta marétia, credu, cá este de interesu, iubiti ascultatori, a cunósce mai de aprópe cine au fost acesti doi individi, si cum au devenitu ei in pusetiunea de a face o astfelu de binefacere tinerimei romane studiósé.

Dupa scótorea Turciloru din Ungari'a si Banatu, si dupace se asiezà tiér'a de turburári, multi macedo-romani si greci din imperati'a turcésca parasira vetrele stremosiesci pentru marea apesare din partea Turciloru, si venira aici la noi. Ei se asiezara ca negutietori nu numai prin orasiile tierii de sus si de jos, ci chiar si prin sate, purtandu comericiu, si deschidiendu pravalii cu negótie pentru poporu, de unde au si remasu pana in diu'a de astadi in gur'a poporului cuvintele: „me ducu la greculu, am fost la greculu“ si altele. Astfelu s'au aflatu macedo-romani si greci in Pest'a, Tokaj, Miskoltiu, Cartiagu, Oradea-mare, Beiusiu, H. M.-Vasarheiu, Sentésiu, Timisióra, San-Nicolaulu mare si in alte locuri. Ei au ridicatu biserici, si le au infrumsetiatu cu ornamente pretiósé.

In orasiulu Bichisiu, in comitatulu Bichisiului, inca au ridicatu grecii, cari se aflau acolo la olalta cu romanii biserica Dómnului. La biserica din Bichisiu a servitu tatalu Elenei Birt'a ca parochu. Elu ér grecu de origine, si se chiamá Michail Ghib'a. Femei'a lui a fost romana din Borosineu cu numele Ana Neamtiu. Aci in Bichisiu se nascù fericit'a fundatòria la anulu 1801. Abia ajunsese inse etatea de 10 ani, cand si remase orfana si de tata si de mama. Parintii ei nu lasara dupa sine nici o avere. Astfelu pruncii loru se imprasciara in tóte partile. Elen'a si-cautà refugiulu la nisce rudenii ale ei in Pancot'a, unde servi mai multi ani, ér dupa aceea ajungendu in etate, se marità dupa unu mesariu cu numele Birt'a. Barbatulu ei ér seracu, si pe langa acést'a mai ér stepanitu si de o patima urita. Neputendu ei trai inse in Pancot'a cu venitululu celu pucinu, ce-lu aveau aci, se stremutara la Aradu. Dar si aici le fù noroculu totu atátu de maseru, ca si in Pancot'a. Nu multu dupa venirea loru in Aradu, se intemplá, cá barbatulu ei muri, si astfelu se vediù constrensa de nou a-si cascigá prin servitiu cele necesarie pentru viétia. Ea intrá acum in servitiu la unu oficiantu cameralu cu numele Emanuilu Gogheru, la carele a servitu 33 de ani. Stephanulu ei avea o avere insemnata, si nu avea decâtu unu singuru nepotu. Dreptu aceea condusu de activitatea si credinti'a, cu care lu-servise in decursu de unu timpu atátu de indelungatu veduv'a Elen'a Birt'a, cum si de ajutoriulu, ce i-lu deduse in administrarea averii, i-testá tóta averea, indetorindu-o a dá nepotului seu sum'a de 50,000 fl. Curendu dupa facerea testamentului muri Emanoilu Gogher, la anulu 1863, si Elen'a Birt'a cea seraca deveni de odata bogata, dispunendu de sute de mii de florini.

Fiindu inse si dens'a inaintata in etate, si nesciindu numerulu dileloru sale, se grabi a face dispusetiunea cea mai de pre urma. Dreptu aceea se sfatui cu advocatulu Ioan Popovicu, pre carele i-lu recomandase stepanulu ei pana candu ér in viétia, si despre carele i-disese, cá se-lu consulte in tóte afacerile sale. In modulu acést'a deveni advocatulu Ioan Popovicu increditululu ei. Elu condusu de ideia, cá romanii numai prin cultura se potu ridicá, si cá chiar pentru acést'a le lipsescu midilócele, indemná pe Elen'a Birt'a a face o fundatiune pentru ajutorirea studentiloru seraci. Acést'a se si intemplá. La indemnululu lui ea dispuse prin testamentu, ca din averea sa se-sè faca o fundatiune, carea se pórte numele ei, din carea sè-se imparta in fiecare anu la 12 studenti de religiunea ortodoxa, romani si greci, stipendie in suma de câte 200 fl. Administrarea si ingrigirea acestei fundatiuni o concredíu unei comisiuni, compuse din 12 membri, 4 preoti si 4

mireni sub presiedinti'a episcopului Aradului. Acésta comisiune o denumí fundatória, dându-i dreptulu, ca devenindu vre unu locu in vacantia, comisiunea sè-se întregésca pe sine insasi. Fericit'a fundatória muri in lun'a lui Ianuaru 1864 in Pest'a, ér natiunea devení in posesiunea fundatiunei in anulu 1877, si acum suntem in alu doilea anu, de cand multiemita ceriului, 12 tineri de ai nostri se impartasiescu de binefacerile ei.

Acum, iubiti ascultatori, dupa ce vi-am pus inainte unele tresuri din viéti'a acestei mari binefacatérie a tinerimei romane ortodoxe din cele 4 comitate, urméza se vorbim si despre fericitul Ioan Popoviciu, despre acelu barbatu, la alu carui'a sfatu si indemnu a facutu fericit'a fundatória acésta fapta nobila si crestinésca.

Elu s'a nascutu in Beiusiu, la anulu 1820. Tatalu seu erá negutietoriu, si indata ce ajunsse prunculu etatea de scóla, lu-dete la invetiatura. Elu si-facu studiële gimnasiale parte in loculu nascerii, parte in Aradu. Scientiële filosofice le ascultá in Oradea mare, ér dreptniile in colegiulu reformatu dela Debretinu. Dela Debretinu vení éراسi la Aradu, unde intrá in institutululu clericalu. Acum inse erá fara parinti si fara avutiá. Trebuíá deci se-si cascige insusi cele necesarie pentru sustinerea sa. Dreptu aceea ca clericu intrá in servitiu in cancelari'a unui advocatu, si astfeliu practisandu si-cascigá cele necesarie, pentru ca se póta absolvá studiële clericali. In decursulu timpului inse cascigandu-si mare desteritate in afacerile advocatiali, parasi carier'a preotiésca, depuse censur'a, si deschise cancelaria advocatuala in Aradu. Ca advocatu devení unu barbatu de renume. Pentru zelulu seu pe terenulu instructiunei-fú denumitu din partea autoritátiloru mai inalte de directoru alu preparandiei romane ortodoxe din Aradu, care locu lu-ocupá cu demnitate pana la mórtea sa, intemplata la anulu 1864. Elu se casatori de doue ori, si avú patru prunci, si anume: unu fiu si trei fiice.

Ar fi unu lucru neiertatu, iubiti ascultatori, a trece cu vederea, si a nu amintí si de celelalte dispusetiuni ale fericitei fundatérie. Ea a mai testatu din averea sa câte o suma considerabila la tóte bisericile din Aradu, si anume bisericei catedrale romane 4000 fl., ér celei romano-catolice 3000 fl.; nú si-a uitatu apoi nici de biserica serbésca, nici de cea augustana, si reformata. Asemenea a mai testatu din averea sa pentru spitalulu orasienescu din Aradu, si a dispusu, ca din averea ei sè-se imparta in fiecare anu câte 100 de fl. la 12 veduve. A mai testatu apoi pe sém'a bisericei din Oradea-mare, din Bichisiu, unde a fost tatalu ei parochiu, si unde s'a nascutu dens'a, pe sém'a bisericei din Borosineu, unde s'a nascutu mam'a sa, precum si tuturor rudeniiloru sale.

Dintre tóte aceste dispusetiuni frumóse si demne de lauda, nici un'a nu strelucesce mai luminatu, ca fundatiunea de 48.000 fl. pentru studenti. Prin acést'a si-a ridicatu fericit'a fundatória unu monumentu eternu, ea a devenitu nemurítoria. Numele ei si alu sfatuitoriului ei, advocatul Ioan Popoviciu se voru fericí si binecuvéntá de toti cei buni, de toti acei'a, cari sciú apretiuí meritulu si virtutea. Generatiunile romane voru cantá laudele lor. Studentii partasi de acésta binefacere si-voru aduce aminte totdeun'a de binefacatorií lor. Ei se voru rugá lui Ddieu si diminéti'a candu se voru sculá, si sér'a cand se voru culcá pentru suffetele acelor'a, cari le au inlesnitu celea, ce duce la luminarea mintii, si la nobilitarea inimei.

Acum, iubiti ascultatori, dupace v'am defasiuratu istoriculu acestoru doi individi, si istoriculu faptei lor maretie, alu fundatiunei Elen'a Birt'a, permiteti-mi, a deduce din ele unele consecintie, pentru ca astfeliu, se putemu se ne cascigámu din viéti'a lor unele invetiaturi pentru viéti'a nóstra. Viéti'a nóstra este trecetérie. Ea dispare iute, si fericitu este acel'a, a carei'a viétia lasa dupa sine urme, si atunci, cand Tatalu cerescu l'a chiamatu la viéti'a eterna.

Unu astfeliu de omu nu móre nici odata. Faptele lui remanu aici intre noi, si numele lui se va binecuvéntá din generatiune in generatiune. Nu toti ómenii s'au pututu inaltá la aceea frumósa pusetiune, de a puté face fapte mari, fiecare din noi póte face inse in viéti'a lui fapte, pentru cari se-ne binecuvinte urmatorii nostri. Mai toti avemu familia, toti avemu biserica si scóla. Se crescemu deci familiële nóstre, si prin o crescere mai buna se pregatimu prunci nostri pentru o sórte si viétia mai fericita; se ajutámu apoi biserica si scóla, se ajutámu pe seracu si pe orfanu. Niminea nu se póte subtrage de sub acésta detorintia. Salvatoriulu lumii ni-o impunn de o potri va la toti. Elu primesce, si considera denariulu veduvei, ca si argintii bogatului. Toti se ne silimu deci a face astfeliu de fapte bune, fiecare dupa puterile sale. Facendu astfeliu ne voru amintí numele nóstru cu bucuria urmatorii nostri. Ei ne voru binecuvéntá, ér Tatalu nostru celu cerescu, dela carele vine tóta darea cea buna si totu darulu deseversitu va reversá de prisositu darurile sale cele bogate asupra nóstra si aici si dincolo de mormentu. Amin.

u.

O mesura referitória la instructiunea elementara.

In dilele trecute ne adusera diarele din capitala o scire, ce ne preocupa fórte multu. Ele ne vorbira adeca despre unu proiectu de lege elaboratu de ministrulu regiu ungurescu de culte si instructiune publica, dupa care limb'a magiara se impune ca studiu obligatu in tóte scólele poporali.

Acestu proiectu de lege, dupa cum scriu diarele, s'a incuviintatu de Maiestatea sa, si acum se va supune corpuriloru legitórie spre a se ridicá la valóre de lege.

Principiële fundamentale ce le contine acestu proiectu de lege sunt dupa „Pester Correspondenz“ urmatórele:

„In preparandiele nemagiare confessionali, in cari si de altcum in sensulu paragrafiloru 13 si 88 din articulu de lege 38 din anulu 1868 se propune limb'a magiara ca studiu obligatu, sè-se propuna acésta limb'a in atátea óre si in acea mesura, încátu fie care elevu se o póta invetiá in decursulu petrecerei sale in preparandia astfeliu, ca se o póta scrie si vorbí. Trei ani de dile dela intrarea in viétia a acestei legi nu se va puté provedé nimenea cu diploma de invetiatoriu, respective nu se va pnté calificá nimenea de invetiatoriu, daca nu va posede limb'a magiara in acea mesura, ca se o póta propune in scól'a poporala. Invetiatorií aplicati degia in functiune, si acei'a cari se voru aplicá in decursu celoru trei ani prescrii pentru preparandia, voru fi detori a invetiá limb'a magiara in decursu de siese ani dela intrarea legii in viétia. Cunoscinti'a limbei magiare voru fi detori a o constatá prin depunerea unui esamenu. De sub acésta indetorire se voru scuti numai acei invetiatori, cari au trecutu degiá peste etatea de 50 de ani, daca voru petitioná pentru acést'a la ministeriu, si daca ministeriulu le va incuviintá cererea. In scólele elementari si in scólele superióre poporali, unde pana aci nu a fost introdusa limb'a magiara ca studiu obligatu, unde inse functiunea invetiatori capaci a o propune, aceea se va introduce indata in anulu urmatoriu dupa intrarea legii in viétia. Cu esecutarea acestei legi se incredintieza ministrulu de interne si celu alu instructiunei publice.“

Amu luat pe scurtu notitia de acestu proiectu de lege, aretandu principiële lui fundamentale. Cu alta ocaziune vomu mai revení asupra lui, si-lu vomu tractá din punctulu de vedere alu sciintiei si pedagogiei moderne. Acésta cestiune se póte priví din multe puncte de vedere. Pentru noi conform directiunei, ce urmarim esista numai unu singuru modu de tractare, acel'a adeca, pe care in-lu indigtieza rezultatele positive ale sciintiei

D i v e r s e.

— **Stipendistii ilustrei familii Mocioni de Foen** voru arangia la 25 ianuarie c. n. o. sedintia publica, in „Hotel National“ din Pest'a. Program'a va fi urmato'ria: 1. „Cuventu ocasionalu“, rostitu de *Traianu Barzu*, tehnicu. 2. „Biografi'a ilustrei Dóme“ *Ecaterin'a Mocioni de Foen'*, de Georgiu Creniceanu, medicinistu. 3. „La mórtua Ecaterinei Mocioni“, poesia de I. Vulcanu, declamata de *Alexandru Mihailoviciu*, tehnicu. 4. „Positiunea sociala a femeiloru“, desertatiune de *T. Barzu*. 5. „Cantulu ginteii latine“ intonatu de chorulu societátii „Petru Maioru“ si acompániatu de piano. Inceputulu la $\frac{1}{2}$ 12 ore, (adeca inmediatu dupa finirea parastatului). Este fara indoie'la o ideia frumo'sa a tineriloru stipendisti a serba' amintirea acestei mari matróna romane. Le dorimu celu mai bunu succesu.

— **Regimentulu bucuvineanu romanu** laudatu de insusi M. S. Imperatulu Franciscu Iosifu I. Gazetei oficiale de Cernauti se comunica din Seraieu cu dat'a de 8 Decemvrie 1878 urmato'ria scrisóre, ce baronulu Kellner, proprietariulu regimentulu de infanteria Nro 41. a adresatu Colonelulu acestui regimentu: „Pré onorate domnule colonelu! Avendu onóre a me presentá dilele acestea ca membru alu delegatiei la M. S. imperatulu, Pré inaltiatulu Domnu se exprimá asupra bravulu nostru regimentu verbalmente asia: „Regimentulu Dtale s'a destinsu in ultimele lupte érași prin bravura si vitejia in modu strelucitu, dupa cum am aflatu cu o adeverata bucuria din relatii. Regimentulu s'a manifestatu in lupta, ca in piati'a de exercitii.“ Urmezu deci indemnulu inimii mele, daca aducu exprimarea acést'a de totu magulitória despre regimentulu si comandantulu seu la cunoscenti'a acestor'a, adaogendu totu de odata la onoratóri'a recunoscentia imperatésca si din parte-mi felicitárele cele mai cordiale.“ Baronulu Kellner de Kellerstein. (Resb.)

— **O temnitia cu religiune.** Intr'unu timpu, in carele se pare, ca parol'a dilei in multe parti este de a scóte, séu a dá totu mai pucina importantia religiunei in scóla, credemu, ca este de mare interesu a luá notitia de o temnitia, in carea se pune unu pondu fórtu mare pe religiune, ca pe singurulu factoru chiamatu a indreptá moravurile omenimei. Este cunoscutu, ca temnitiele sunt nescé institute de corectiune, cu chiamarea de a indreptá pre omulu cadiutu in vre o crima. Ele sunt pentru societate nisce medilóce dictate de necesitate, cu scopu ca delinquentulu perdiendu-si libertatea si petrecendu in ele sub inspectiune, se lésa de aci indreptatu, si se devina membru folositoriu societátii omenesci. Temnitia, de care luám notitia, este in New-Jork, in comun'a Sing-Sing. In acésta temnitia de o marime straordinara, carea atrage asupra-si atentiunea ómeniloru de specialitate, arestatii se afla parte in odai separate, parte in salele de lucru. Fiecare arestatu este detoriu se lucre. Cam 900 dintre ei sunt ocupati in báide marmora, 300 lucre in fabric'a de feru, ér 200 in o fabrica de palarii. Arestatii primescu pentru lucrulu loru pe fie care di 40-50 de centi. Jumetate din acesti bani sunt indreptatiti a-ii spesá pe tutunu, cafea si tea, nu inse si pe beuturi spirituóse, ér jumetate ii-primescu dupa ce si-au implinitu pedéps'a. Ei mananca laolalta, ér pentru dormitu aro fiecare odai'a sa separata. In fiecare Dumineca mergu toti arestatii in biserica, ca se asculte servitiulu divin. Aci se pune mare pondu, ca ei se fie atenti la ceremoniele religióse si la cuventarea preotului. De aceea paditorii sunt postati in scaune mai inalte, decátu bancele, pe cari siedu arestatii. De aci priveghéza paditorii asupra tuturoru misicariloru loru, si neatentiunea se pedepsece fórtu aspru. Corulu vocalu si corulu instrumentalu este compusu in acésta biserica din arestatii. Acésta temnitia este in modulu aretatu unu adeveratu locu de corectiune.

— **Statistic'a miseriei in Germani'a.** Intr'o lunga conferintia tienuta la Berlin, deputatulu Zimmerman a datu o noua proba despre miserie'a produsa prin criz'a industrial

si comerciala, aretandu, ca in anulu din urma mai multu de 200,000 persóne au fost urmarite pentru neplat'a impozitulu asupra venitulu, si ca in cea mai mare parte urmaririle au remasu infructuóse. Numerulu urmariloru mobiliare a acelor'a, cari nu si-au platitu chirii'a, se ridica la 120000.

— **Unu arbore gigante.** In dilele trecute se taia in Californi'a unu arbore de o marime nepomenita. Daca se póte conchide dupa inelele observate in trupina la etatea lui, atunci trebue se fie cam de 4840 de ani. Loculu ocupatu de trupin'a acestui arbore este atátu de mare, incátu pe elu potu stá 300 de persóne.

— **Unu cutremuru de pamentu.** In Carinti'a se intemplá in 11 ale curentii diu'a, pre la órele 10 si 11 minute unu cutremuru inforatoriu. Acestu cutremuru fú atátu de vehementu, in cátu misicá din locu si cele mai grele mobile, ér edificiele cugetai, ca acum se prefacu in ruine. Noroculu fú inse, ca nu tienú decátu numai câteva secunde.

— **O mórtu curiósa.** Diarele franceze reportéza unu casu singularu de letargia causata de frica, si petrecutu in Lille. „In sér'a dilei de craciunu, o tenera féta de 18 ani, carea locuia in strad'a de Juliers, intrá in casa, dicendu, ca s'a speriatu de latratulu unui cane, pe carele inse nu l'a vedintu apropiandu-se de ea. Ea nu pareá in momentele acelea nici decátu neliniscita, ba rise chiar de acésta aventura. Diminéti'a urmatória fú cu neputintia a o desceptá din somnu. Acést'a se repetí trei dile de a rendulu. Dumineca diminéti'a se desceptá pentru câteva minute, spuse inse tatalui seu, ca semte trebuinti'a d'a mai durmi inca. In adeveru ea adormi de nou, si sér'a medicii chiamati de famili'a speriatu de acésta stare straordinaria, constatara, ca a incetatu de a mai traí. (R. L.)

— **Principele Bismark** a presentatu consiliulu federalu germanu unu proiectu de lege, spre a fi propusu camerii, — dupa care proiectu, acést'a va puté pedepsi cu mustrare si chiar espulsiune temporalu pe deputatii, cari si-aru permite espressioni „vehemente“ si „necuviintióse“.

— **Pestilentia infricasiata.** In Russi'a domnese de cátv'a timpu o ciurma infricasiata. Ea se aretá in provinci'a *Astrachan* de catra marea caspica cu atát'a furia, incátu in 10—15 dile omori câteva sute de ómeni. Guvernulu a luat cele mai severe mesuri, pentru ca ból'a sè-se localiseze, pentru ca de vindecatu mai ca nu este vorb'a, din cauza ca numai naturile cele mai tari potu scapá de ea.

— **Unu Curcanu in assaltulu dela Griviti'a.** „Rom. Lib.“ ne spune: „La librari'a Szólös (Calea Victoriei, facia cu teatrulu celu mare) s'a espusu de cateva dile o statueta, reprezentandu unu Curcanu la assaltulu dela *Griviti'a*.“ Acésta productiune artistica, de-o inspiratiune admirabila si de-o esecutiune perfecta, Romanii o datorescu faimosulu sculptorulu italianu Ferrari, alu caruia geniu si dalt'a produsu si statu'a lui Heliade Rudulescu, ce in curendu speramu a-o vedé stralucindu de lumina pe un'a din piatile publice. Nu putemu recomandá indestulu productiunea sculptorulu Ferrari publiculu amatoriu de arte. Costulu unui modelu e numai de 100 lei.

— **Russi'a si Europ'a in privinti'a instructiunei.** Cine ar puté crede, ca Russi'a este tiér'a cea mai inapoiata in cultura? Sunt neaperatu provincie, cari sè-se póta compará cu cele mai luminate tieri; dar vorbimu despre imens'a massa a poporulu ruralu, care forméza mai totalitatea imperiulu, si acolo instructiunea este aprópe nula. Pentru o populatiune de 75 milióne locuitori, imperiulu rusescu nu posedé decátu 34,000 scoli, frecventate cam de unu milionu de elevi, adeca unu elevu la 75 de locuitori. Bugetulu instructiunei primare cuprinde la cheltuieli 26 milióne fr. Cele mai multe scoli se detorescu mai cu seama initiativei private, carea face progrese admirabile, astfelu, ca dela 1874 pana la 1878 s'au infintiatu aprópe 10 mii de scoli noue. Tóte natiunile Europei si-dau silintie mari pentru ameliorarea instructiunei poporali. In acesti din urma diece

ani numărul scolilor s'a marit mai pretutindeni cu a trei'a parte din câte erau înainte, și numărul scolarilor a crescut proporționat. Cum s'au înființat școli, elevii au esut din întunerecu, și au venit se primăscă lumin'a: probă că nici odată școlile nu sunt pré multe, încât se cautăm a le desfășura. Numărul locuitorilor din Europ'a, excepționandu pe Rusi este de 220 de milioane; numărul scolilor de 324 mii; numărul scolarilor de 23 milioane; și cheltuielile de 460 milioane. Ce reportu esista asia dară între Rusi'a și restul Europei? Rusi'a are unu omu, carele invétia dintre 75. pe când restul Europei are unulu numai dintre diece. Rusi'a cheltuieste pentru instructiune celu multu 40 centime pentru fiecare locuitoriu, pe când Europ'a cheltuieste 2 franci pentru fiecare omu. Aceste cifre au o elocentia irezistibila contra sistemelor de a guverná prin enutu și arbitraru. Invetie popórele! Fem. Rom.

— **O statistica a ghebosiloru.** De câteva dile, după cum spune „Figaro“, a murit unu ghebosu, in alu caru'a testamentu s'a gasitu aprópe 2000 de foi pline de statistic'a ghebosiloru. Mortulu erá nensuratu, independentu și bogatu. Elu facuse într'unu siru de ani, multe calatorii in tóte cele cincii părți ale lumii, pentru a-si aduná notitii asupra suferintii sale. In Spani'a află pe cei mai multi gheboși, și istorisese, că la pólele muntiloru Sierra Nevad'a la fiecare 30 de locuitori gasesci unu ghebosu. E curiósă opini'a sa asupra ghebei, a carei'a forma ar stá in raportu cu tienutul, in care traiesce ghebosulu, că gheb'a ar fi inalta și ascutita in tierile muntóse, scunda și lata in tierile dela siesu. După calculile sale numerice, ajunge la rezultatulu, că ar fi aprópe unu milionu de gheboși pe totu pământulu, unulu la mii'a de individi. Ca diametru alu inaltimei ghebeloru luatú din 6000 de mesura, dá 20, astfelu, că tóte ghiblele séu cocosile puse un'a peste alt'a, ar formá unu turnu inaltu de 20,000 de metri. Ultim'a pagina a manuscriptulu remasu contine ultim'a dorintia a repostatulu: aceea adeca de a i-se pune pe mormentu figur'a de marmura a unui ghebosu (R. L.)

Anunțiu.

1—3.

Subscrișul am onóre a incunoscintia pe onor. publicu, că dela 10. Ianuariu a. c. st. n. mi-am deschisú cancelari'a advocatuala in Ving'a (strad'a principala nr. casii 238, a dou'a casa dela judecatori'a reg. cercuale); și că dela tempulu mai susu indicatu mi-oferezu servitiulu advocatiale on. publicu in tóte afacerile de natura juridica, anume cause procesuali, civili, urbariali, de cartea funduale, lasamentali, criminali etc. primescu substitutiuni, comisiuni și interventiuni in orice cause de natura juridica, administrativa și finantiale.

In afacerile mie incredintiate, voi procedu cu consciențiesitate, acuratetia și punctualitate.

Demetriu Selagianu,
advocatu.

Nru 2661
692 scol.

Publicatiune.

2—3.

Neivindu-se recurenti la statiunile invetiatoresci Lazuri și Dumbrava din protopresbiteratulu Halmagiului se mai escrie și acestu Concursu pentru indeplinirea loru. Fiecarele e dotata cate cu 200 fl. 5. orgii de lemne, cortelu, gradina sel. Recurentii suntú provocati se-si trimita recursele la concernintele protopresbiteru Ioanu Groza pana in 20 januarie 1879.

Aradu, 21. decembre, 1878.

Consistoriulu eparchialu.

Concursu.

1—3.

Neputendu-se depliní parochi'a din Comun'a *Vukov'a* in protopresb. *Jebeliului*, Cottulu Timisiului, ce s'a fostu publicatu in fói'a „Biserica si Scol'a“ Nr. 29. 30 și 31 din 1878 prin acest'a se publica de nou concursu cu terminu pana la *15 Fauru 1879*.

Emolumintele sunt: una sesiune comasata de 32 jugere pamentu bunu, birulu dela 120 de case a 15 oche cu stol'a usuata, și cortelu liberu cu doue gradini intravilane; a $\frac{1}{2}$ jugeru.

Doritorii, carii voiescu a competi după acésta parochia au recursele lor a le instrúa conform dispositiuniloru stat. org. bis. si ale subserne P. O. D. protop. *Alesandru Ioanovicu in Jebeliu*.

Vucova, in 2 Ianuariu 1879. Comitétulu parochialu.

In contielegere cu D. protop. tractualu.

1—3.

Conform decisulu Consistoriului gr. or. din Caransebesiu dto 29. Novembre a. c. Nr. 192. se escrie concursu pentru deplinirea statiunei invetiatoresci dela scól'a gr. or. confes. din comun'a *Luncania*, protopresbiteratulu *Fagetului*, cottulu *Carasiului*, cu terminu de alegere pana in *30. Ianuariu 1879*.

Emolumintele sunt: salariulu anualu dela comuna 200 fl. v. a., éra dela domnia 60 fl. v. a.; 6 orgii de lemne, din care are a-se incaldí si scól'a; 2 jugere de pamentu: $\frac{1}{2}$ jugeru de gradina; cortelu liberu.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au a-si adresá recursurile instruate conform statutulu organicu cu atestatele necesarie comitetulu parochialu si a le trimite Reverend. Domnu Protopresbiteru *Atanasiu Ioanovicu in Fagetu* pana la terminulu defiptu.

Luncaniu, in 22. Decembre 1878. Comitétulu parochialu.

In contielegere cu Domnulu protopresbiteru tractualu.

3—3.

Pentru deplinirea statiunei invetiatoresci dela scól'a greco-orientala confes. din comuna *Capetu*, protopresbit. *Jebeliului*, Cottulu Timisiului, se escrie concursu pana la *ultima Ianuariu 1879*.

Emolumentele sunt: Salariulu anualu in bani 110 fl. v. a. 12 meti de grâu, 12 meti de cucuruзу, 6 metri de lemne, $2\frac{1}{2}$ jugere pamentu aratoriu, si cuartiru liberu cu gradina de $\frac{3}{4}$ de jugeru, si dela inmormentari unde va fi poffitu 20 cr.

Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si adresá recursele, instruate conformu stat. org. cu atestatele necesarie, comitetulu parochialu si a le tramite D. protop. *Alesandru Ioanovicu in Jebeliu* pana la terminulu prefiptu. *Capetu* en 18 Decembre 1878. Comitétulu parochialu.

In contielegere cu protopopulu tractualu.

3—3.

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu la scól'a conf. romana din comun'a *Valeaboului*, protopres. Caransebesiului, se publica concursu cu terminulu prescrișu.

Dotatiunea anuala este: 210 fl. plata ficsa, 15 fl. pentru servitoriulu scólei, 6 fl. pentru scripturistica, 12 fl. pentru participarea la conferintiele invetiatoresci, 6 metrii lemne de focu pentru sinesi 4 metrii pentru incaldirea scólei; apoi 2 jug. livada, cuartiru liberu cu gradina de legumi si dela totu mortulu 10 cr. pentru oculata; éra 12 fl. pentru provederea cantoratulu la inmormentarile de peste anu.

Cei ce dorescu a ocupá acestu postu au se substérna prin scaunulu protopresbiteralu petitiunile ajustate cu testimoniile prescrișe de stat. org. si de normativele ven. Consistoriu, adresate sinodulu parochialu pana in *30 de dile*.

Valeaboului in 4. Decembre 1878 din siedintia Comitétulu parochialu.

In contielegerea preot. tractual.